

PAPER DETAILS

TITLE: Hafiz Safvan akiroglu ve Kur'ân'a Hizmetleri

AUTHORS: Imran elik, Saban Ali Senel

PAGES: 284-304

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3809550>

Hafız Safvan Çakıroğlu ve Kur'ân'a Hizmetleri

Şaban Ali ŞENEL¹ İmran ÇELİK^{*2}

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Rize, Türkiye
Master Student Recep Tayyip Erdogan University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Rize, Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8265-524X> | ROD ID: <https://ror.org/0468j1635> | sabanali_senel22@erdogan.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat Anabilim Dalı, Rize, Türkiye
Assist. Prof. Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Theology, Department of Quranic Recitation and Qiraat, Rize, Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6598-8943> | ROD ID: <https://ror.org/0468j1635> | imran.celik@erdogan.edu.tr

**Corresponding Author/Sorumlu Yazar*

Makale Bilgileri	Öz
Makale Geçmişi Geliş: 05.04.2024 Kabul: 14.07.2024 Yayın: 30.12.2024	Bu çalışmanın amacı ülkemizde kıraat sahasında hizmet etmiş ve ilmiyle tanınmış Hafız Safvan Çakıroğlu'nun hayatı, kıraat Öğretim metodu ve Kur'an'a hizmetlerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda uzun soluklu kurs niteliği taşıyan, Türkiye'de ikinci, Ankara'da ilk olarak resmîyete kavuşan "Aşere-Takrib Hizmet İçerisi Eğitim Kursu" hocalığı yapmış; 2014 yılında vefat etmiş Hafız Safvan Çakıroğlu'nun ilmi hayatı, kıraat öğretim metodu ve Kur'an'a hizmetleri ele alınmıştır. O, yetmiş dört yıllık ömrünün elli yılını mihraba ve Kur'an hizmetine adanmış bir şahsiyet olarak, Osmanlı'dan miras kalan kıraat eğitimi, geleneğe bağlı kalarak devam ettirmiştir. Safvan hoca, gösterişten uzak, sadeliği benimseyen bir tilâvet anlayışı ile Kur'an okuyan ve Kur'an hâdimleri yetiştirmeyi kendisine görev addetmiş, aynı zamanda kıraat geleneğini sürdürmek için büyük çaba sarf etmiş bir şahsiyettir. Bu çalışma vesilesiyle Hafız Safvan Çakıroğlu'nun; ailesi, mesai arkadaşları ve öğrencilerinde şifahî olarak bulunan bilgiler araştırılıp Kur'an/Kıraat alanıyla ilgilenenlerin istifadesine sunulmuştur.
Anahtar Kelimeler: Kıraat, Kur'an eğitimi, Aşere-takrîb-tayyibe, Safvan Çakıroğlu, Hafızlık	

Hafız Safvan Çakıroğlu and His Contributions to Quranic Studies

Article Info	Abstract
Article History Received: 05.04.2024 Accepted: 14.07.2024 Published: 30.12.2024	The aim of this study is to present the life, Qur'anic recitation teaching methodology, and contributions to the Qur'an of Hâfız Safvan Çakıroğlu, who served in the field of Qur'anic recitation in our country and was renowned for his scholarly expertise. Within this framework, the scientific life, method of teaching Qiraat and services to the Qur'an of Hafız Safvan Cakiroglu who died in 2014 and who had taught the "Qur'an Qiraat Specialization Course", which was the second in Türkiye and the first in Ankara, which was formalized as a long-term course. As a person who devoted fifty years of his seventy-four years of life to the altar and the service of the Qur'an, he continued the Qiraat education inherited from the Ottoman Empire by adhering to the tradition. Safwan, who recited the Qur'an with an understanding of recitation that was far from ostentation and embraced simplicity, considered his duty as raising Qur'anic scholars and at the same time made great efforts to continue the tradition of Qiraat. With this study, the information found in Hafız Safwan Çakıroğlu's family, colleagues and students is discussed and presented to the benefit of those interested in the field of Qur'an/Qiraat.
Keywords: Qiraat, Quran education, Ashara-takrîb-tayyibe, Safvan Çakıroğlu, Hafız	

Atıf/Citation: Şenel, Şaban Ali – Çelik, İmran. "Hafız Safvan Çakıroğlu ve Kur'ân'a Hizmetleri". *Akif* 54/2 (2024), 284-304. <https://doi.org/10.51121/akif.2024.67>

"This article is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0)" / Bu makale, **Atıf-GayriTicari (CC BY-NC 4.0) Uluslararası Lisansı** altında lisanslanmıştır."

Giriş

Kur'ân-ı Kerîm'in ilk muallimi Hz. Peygamber'dir. Cebrâil, aldığı ilahî kelâmı Hz. Peygamber'e iletmış, o da bu vahyi ashabına ve dolayısıyla bütün insanlara öğretmiştir. İlk muhatapların titizlikle muhafaza ettiği bu ilâhî kelâm, günümüze kadar sema', arz ve müşâfehe yoluyla ulaştırılmıştır.

Kur'ân'ın Hz. Peygamber'e nüzûlu ile tâlim ve tilâveti de başlamıştır. Kur'ân'ın anlaşılmasını ve tefekkür edilmesini amaç edinen Hz. Peygamber, tilâvetinin öğretimini de bu temel yaklaşım ile gerçekleştirmiştir. Tilâvet şekli kendine özgü olan Kur'ân, Hz. Peygamber'in bizzat okuması ve öğretmesi şekliyle ümmetine intikal etmiş; talimde ise, sema' ve arz yolunu kullanmıştır. Daha açık bir ifade ile kendisi diğer vahiy alma yollarının yanı sıra sema' (işitme) yolu ile Kur'ân'ı Cebrail'den almış, öğrendiğini/hıfzettiğini de ona arz etmiştir. Cebrail'in kendisine uyguladığı öğretim usûlünü daha sonra aynen ashabına uygulamıştır.¹

Kur'an öğretim metodu, -kendisinin de bir muallim olarak gönderildiğini² söyleyen- Hz. Peygamber'den tâbiîn devri sonlarına kadar en doğru ve sağlam kaynaklarla ve bir silsile takip edilerek hocadan talebeye şifâhî olarak nakledilmiştir. Bu silsile meşhur kıraat imamlarına kadar sürmüştür ve günümüze kadar da icazetnamelerle, bir bakıma Hz. Peygamber'in Kur'ân eğitim metodu kullanılarak devam ettirilmiştir.

Bu silsilenin oluşması önemli olduğu kadar bu silsileye dâhil olmak da o derece değerlidir. Bu bağlamda, 1400 yıldan beri dünyayı ve insanlığı aydınlatan, bu vazifeyi yaşatan ve yaşatmaya devam edenleri tanımak/tanıtmak önemli bir sorumluluk addedilebilir. Hafız Safvan Çakıroğlu da bu silsilenin içinde bulunmuş Türkiye'deki son dönem kıraat hocalarındandır. Kur'ân eğitimindeki ilmi faaliyetleri öz veriyle yerine getirmiş, hayatını Kur'ân'a vakfetmiş ve pek çok Kur'ân talebesi yetiştirmiş önemli şahsiyetlerden birisidir.

Bu çalışmada son dönem meşhur kıraat hocalarından ve hayatını Kur'ân hizmetine adayan bir şahsiyet olarak "Hafız Safvan Çakıroğlu'nun hayatı, tahsil süreci, ahlâki ve ilmi kişiliği, sosyal ilişkileri, Kur'ân'a hizmetleri" gibi konular ele alınmaya çalışılmıştır. Çakıroğlu, özellikle kuruluş aşamasında Aşere-Takrib Hizmet İçi Eğitim Kurslarının resmiyet bulduğu bir dönemde aktif çalışma içerisinde olmuştur. Kıraat ilminin Ankara'da uzun soluklu olarak okutulduğu mezkûr müessese ilk defa 1988'de resmiyet kazanmış, Çakıroğlu da kursun devam etmesini ve farklı illerde başka kursların açılmasını da sağlayan öğrenciler yetiştirmiştir.

Ülkemizde kıraat ilmi öğretiminde önemli bir değeri haiz olan Çakıroğlu ile ilgili bir tebliğ ve bir makale dışında herhangi bir çalışma yapılmamıştır.³ Çakıroğlu'nun hayatı ve Kur'ân'a hizmetleri noktasında teferruatlı bilgi sunabilmek için bahse konu çalışmalar dışında Çakıroğlu ile alakalı, öncelikle hayatta olan aile eşrafından, meslektaşlarından ve öğrencilerinden ilgili, ulaşabildiklerimiz ve hoca hakkında değerlendirme yapabilecek olanlarla görüşme sağlanmış ve bu çalışma hazırlanmıştır.

Bu araştırma için mülakat yöntemi kullanılmış ve yapılan mülakatlarda şöyle bir metot izlenilmiştir;

¹ Mehmet Ünal, *Kur'ân'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü* (İstanbul: Hacıveyzade İlim ve Kültür Vakfı, 2019).

² İbn Mâce Muhammed b. Yezîd, *Sünen* (İstanbul: Mektebetü'l-İslâmiyye, 1981); "Mukaddime", 19.

³ Akaslan, Yaşar. "Bir İlm-i Kırâat İcâzetnâmesi: Mehmet Rüştü Aşıkutlu'nun Öğrencisi Safvan Çakıroğlu'na Verdiği İcâzetnâme", *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 9/1 (Ocak/January 2023), 439-461.

Öncelikle, “*kırk bir yılını dizinin dibinde geçirdim*” dediği oğlu Tacettin Çakıroğlu ile görüşülmüş, babası Çakıroğlu hakkında doğumundan vefatına kadar olan süreçle ilgili bilgi alınmıştır. Tacettin Çakıroğlu, Safvan hocanın 4 çocuğundan en küçük ve tek erkek olanıdır. Kur'ân eğitimini babasından almış ancak kıraat dersi almamıştır. Bu sebeple kendisinden, Safvan hocanın kıraat hocalığı hakkında nitelikli bilgi elde edilememiştir.

Bir diğer mülakat, yaş itibarıyla kendisine en yakın olan hem meslektaşı hem de otuz yıl kadar arkadaşı olan Hafız Fikret Latifoğlu ile yapılmış; daha çok sosyal yönüne ve meslektaşlarıyla olan ilişkilerine, görev ahlakına ve ahlâki şahsiyetine dair bilgiler edinilmiştir.

Daha sonra birinci dönem Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kursu kursiyerlerinden kurrâ hâfız Recep Çelik ve kurrâ hâfız Kurban Kumaş ile görüşülerek; Safvan hocanın ilmî kişiliği, hoca-talebe ilişkileri ve ders işleyiş metoduyla alakalı bilgilere erişilmeye çalışılmıştır.

Mülakat yapmak için seçilen kişilerden bir diğeri de, “*bana her zaman baba gibi davranırdı ve evlat diye seslenirdi*” diyen ve Çakıroğlu'nun ağır hasta olduğu zamanlara bizzat şahitlik eden -hastanede Çakıroğlu'na mihrandarlık yapmış- beşinci dönem kursiyerlerinden Abdurrahman Latifoğlu'dur.

Son olarak, üçüncü dönem Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kursu kursiyerlerinden olup aynı zamanda beşinci dönemde Safvan hocanın asistanı olan Erdal Guntay ile görüşülmüştür. Safvan hoca, rahatsızlığının gittikçe ilerlediği zamanlarda ders yoğunluğunun kendisini yorması nedeniyle yerine Erdal Guntay hocayı yardımcı olarak seçmiştir. Erdal Guntay hoca, kurs aldığı dönemi birincilikle bitirmiş ve DİB'in açmış olduğu birçok kursta öğrenim görmüş ve öğretmenlik yapmıştır. Guntay hoca, Safvan hocanın taltifine mazhar olmuş biri olarak hocala alakalı kıymetli bilgileri serdetmiş ve bu bilgileri bize çalışmamız vesilesiyle ilim dünyasına kazandırma fırsatı vermiştir.

Yapılan mülakat görüşmeleri, önceden belirlenen 15 kişi arasından Çakıroğlu'na yakınlığı bilinen ve bu akademik çalışmaya katkıda bulunabileceğini ifade eden kişiler arasında seçilmiştir. Diğer kişilerle ise telefon görüşmesi ve kısa mesaj yoluyla iletişim sağlanmıştır.

1. Hafız Safvan Çakıroğlu'nun Hayatı

Bu bölümde, 74 yıllık ömrünün büyük bir kısmını kıraat ilmini öğretmeye ve mihraba vakfeden Hafız Safvan Çakıroğlu Hocanın hayatı ve ilmi kişiliği ele alınacaktır.

1. 1. Doğumu, Çocukluğu ve Hafızlık Dönemi

Hafız Safvan Çakıroğlu 1940 yılının harmanında⁴ Trabzon ilinin Of ilçesine bağlı Maraşlı Köyünde doğmuştur. Annesinin adı Fadime, babasının adı Hacı İbrahim'dir. İki erkek kardeşin küçüğüdür. Nüfus cüzdanında doğum yeri Of yazmaktadır.⁵ İlkokulu Çaykara'da, ortaokulu ise hafızlık yaptığı için uzaktan eğitimle tamamlamıştır.⁶

Yedi yaşında iken babası İbrahim Çakıroğlu, Ankara'nın Gökçe Höyük Köyünde⁷ imam hatip olarak görev yapmaktadır. Bu esnada oğlu Safvan'ı annesinden, hafızlık yapması için Ankara'ya göndermesini istemiş ve bunun üzerine annesi de oğlunu bir tanıdığı aracılığıyla

⁴ Tacettin Çakıroğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “*Babaannem, babamın doğduğu tarihini 1940 yılının harmanında diye tarif ederdi.*” Çakıroğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁵ 1948 yılında Çaykara, Of ilçesinden ayrılıp ilçe statüsünü aldı. Ahmet Cemal Niyazoğlu, “Çaykara İlçesinin Tarihi” (03 Kasım 2016).

⁶ Çakıroğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁷ Safvan hoca 2013 yılında “*Maide-i Kur'ân*” adında katılmış olduğu bir televizyon programında hafızlığını yaptığı, aynı zamanda babasının görev yaptığı köyün Haymana ilçesi yeni köy olduğunu söylemiştir. “Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 1.Bölüm”, haz. Mustafa Özcan Güneşdoğdu, YouTube, Ankara (27 Ekim 2013).

Ankara'ya göndermiştir.⁸ Babası İbrahim, kendi yanında oğlu Safvan'ı hafızlığa başlatmış, o da 9 yaşındayken hafızlığını babasında ikmal ederek 11 yaşında babasıyla birlikte tekrar Çaykara'ya dönmüştür.⁹ Safvan Çakıroğlu daha çocuk yaşlarda babasına cami görevinde; gerek çocuklara Kur'ân okumayı öğretme gerek camide namaz kıldırma gibi görevlerde yardımcı olmuştur.¹⁰

1951 yılında Safvan Hocanın babası İbrahim Çakıroğlu, Of ilçesine bağlı Uğurlu (Çifaruksa) Beldesinde Kur'ân Kursu'nda kıraat, tâlim, tecvit ve Arapça okutmakta olan merhum Mehmet Rüştü Âşikkutlu¹¹ hocadan, (öl. 1980) oğlu Safvan Çakıroğlu'na talim dersi vermesini istemiştir. Fakat Âşikkutlu Hoca kursta yer olmadığını söylemesi üzerine, Safvan Hoca çok üzölmüş ve ağlamıştır.¹² Bu olay üzerine Âşikkutlu hoca, Safvan Çakıroğlu'nu kendi evinde 6 ay¹³ boyunca öz evlatlarından ayırmayarak misafir etmiş ve eğitim vermiştir.¹⁴

Safvan Hocanın kursa başladığı dönemde Mehmet Rüştü Âşikkutlu Hoca, hâl-i hazırda kursta ders alan öğrencilerine kıraat okutmaktaydı. Safvan hoca, Sübhâneke'den başlamak üzere namaz duâlarını ve Nâs sûresinden başlayarak 30. cüzün tamamını talim üzere okumuş; peşinden "tahkîk", "tedvîr" ve "hadr" usûlleriyle Kur'ân-ı Kerîm'in tamamını Âşikkutlu Hocaya arz etmiştir.¹⁵

Safvan Çakıroğlu'nun zekâsını keşfeden Âşikkutlu, Çakıroğlu'nu diğer öğrencilerini yetiştirmek için 6/18 ay boyunca kursta ders okuttuğu gibi akşamları da kendi evinde özel dersler vererek 7. ayın sonunda diğer öğrencilerin seviyesine yetiştirmiştir. Âşikkutlu Hoca Çakıroğlu'nun bu başarısı karşısında: "*Ben daha böyle zeki öğrenci görmedim*" diyerek hayretini dile getirmiştir.¹⁶

1.2. Eğitim Durumu

Safvan Çakıroğlu, Âşikkutlu hocadan aldığı tâlim eğitimini tamamlayarak Çaykara'ya dönmüştür. 1953-1954 yılları arasında Ahmet Zengin'den Arapça; 1959-1962 yılları arasında, dönemin Çaykara Müftüsü Hanecizâde Hacı Hafız Yusuf Ziyaüddin (Bilgin) Efendi'den¹⁷ sarf,

⁸ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁹ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat". "*Annem babamın durumunu sorunca babam: 'oğlun artık Safvan Çakıroğlu' diye gülümseyerek cevap vermiş.*" Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

¹⁰ "Kurra Hafız Safvan Çakıroğlu – EHAD TV – EHAD Evrensel Hafızlar Derneği", haz. EHAD Genel Merkez, *Kurra Hafız Safvan Çakıroğlu* (Erişim 16 Mayıs 2023). "*Hafızlık yaparken babam bana, hafızlığımı bitirirsem kumaş elbise alacağına söz vermişti. Hafızlığım bitmesiyle birlikte Ankara'da bir kumaşçıya girdik. Babam kumaşçıya: bize en kalitelisinden kumaş ver dedi. Mağaza sahibi kumaşı ne yapacağını sorunca babam: oğluma elbise diktireceğim dedi. Bunun üzerine mağaza sahibi şaşırarak: bu kumaşlar pahalı kumaşlardır. Bu daha çocuk anlamaz yırtar elbisesini, erken eskir dedi. Babam, benim oğlum ne yaptı biliyor musun? Hafız oldu! dedi. O dönemde öyle bir elbise alıp giymek kolay değildi. Babam gurur duyuyordu benden çünkü çok kuvvetli yapmıştım hafızlığımı. O sene memleketime döndüğümde –o dönemde hafızlık yapanların takkeyle gezmesi adettendi- takkeli oluşumdan dolayı beni gören, sen bizim İbrahim'in oğlu hafız mısın? diye sorup direk bana hafızlığımı ölçmek için Kur'ân'dan sormaya başlarlardı.*"

¹¹ Âşikkutlu, Emin, "Âşikkutlu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 4\6.

¹² Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

¹³ Tacettin Çakıroğlu ile yapılan mülakatta bu sürenin 6 ay olduğu bilgisi verilmiştir. Muhtemelen sehven söylediği kanaatindeyiz. Araştırmalarımız sonucunda Safvan hocanın, Âşikkutlu'nun evinde 1.5 yıl kaldığı görölmektedir. "Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 1.Bölüm".

¹⁴ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat". "*Babam yaşça diğer öğrencilerden küçük olduğu için Âşikkutlu hoca efendinin hanımı: 'bu benim oğlum olsun' demiş.*" Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

¹⁵ Erdal Güntay, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

¹⁶ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

¹⁷ Safvan Çakıroğlu, Yusuf Bilgin ile 1968-1969 yıllarında Âşikkutlu hocanın kırâat-ı aşere kursunda beraber ders okumuşlardır. Recep Çelik, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat". "Yusuf Bilgin" için bk. Bünyamin

nahiv, mantık ve kelâm gibi bazı dini ilimleri okumuş; Hüseyin Akdoğan'dan¹⁸ ise geri kalan eğitimini tamamlayıp icazetini almıştır.¹⁹

20'li yaşlarda Erzincan askerî kışlada piyade olarak askerlik görevini yapmış; 1964 yılında askerden gelerek Yusuf Bilgin'den "Aşere" okuyup icazet almıştır. Yusuf Bilgin'den kıraat-ı aşere üzerine okurken Bakara Sûresini bitirmeden meseleyi çok iyi kavramış; hocası, Safvan Çakıroğlu'na aşere icâzeti vermiştir.²⁰ Dolayısıyla Safvan Çakıroğlu Hoca, aşere sûretini baştan sona yazmadan icâzet alan nadir kimseler arasındadır.²¹ Dört çocuk babasıdır. Dört çocuğundan üçü kız, en küçükleri ise Tacettin Çakıroğlu'dur.²²

1.3. Göreve Başlaması ve Görev Yerleri

Öncelikle babası İbrahim Çakıroğlu olmak üzere sırasıyla; M. Rüştü Âşıkkutlu, Yusuf Bilgin ve bazı hatırı sayılır hocalardan ders alan Safvan hoca, öğrenim hayatını tamamladıktan sonra Çaykara'nın bir köyünde vekil imam hatip olarak bir müddet görev yapmıştır.²³ İlerleyen yıllarda Ankara'da açılan Kur'ân Kursu hocalığı sınavına girerek ilk resmi görevi olan Kur'ân Kursu Öğreticiliği imtihanını kazanmıştır. Fakat Leblebici Camii Kur'ân Kursuna atanmasına rağmen bazı sebeplerden dolayı 1965'te dönemin Müftüsü Ragıp İmamoğlu, Çakıroğlu'nu Koyun Pazarı Camii'nde görevlendirmiş; burada Hasan Bekar hocayla dört yıl görev yapmıştır.²⁴ Sırasıyla Ankara Küçük Esad Dört Yol Yeraltı Camii'ne imam hatip olarak atanmış ve iki buçuk yıl²⁵ burada görev yaptıktan sonra İç Cebeci Camii'nde kendinden yaşça büyük olan Kurrâ Hafız Nihat Ulu hocayla birlikte imamet görevine devam etmiştir.²⁶

Ankara Ulus Zincirli Camii'nin kadrosunun boşalmasıyla birlikte nakil sınavına girerek burada göreve başlamıştır. On altı sene Zincirli Camii'nde baş imam hatip olarak görev yapan Çakıroğlu, 1986 yılında dönemin Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç²⁷ hocanın teklifi

Albayrak - Ahmet Ünal, "Örnek Bir Din Görevlisi Hanecizâde Hafız Yusuf Ziya Bilgin", *Diyanet Aylık Dergi* 371 (21 Kasım 2021).

¹⁸ Hüseyin Akdoğan Çakıroğlu'nun kayınpederidir. Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

¹⁹ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

²⁰ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"; Güntay, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

²¹ Akaslan Yaşar, "Kırâat İlminde İcâzet Geleneği: Şeyhu'l-Kurrâ Safvan Çakıroğlu Örneği", (01 Ocak 2019), 68.

²² Tacettin Çakıroğlu ile mülakat yapılacağı zaman diğer kardeşleri de sorulmuştur. Ancak hayatta olmalarına rağmen onların bize yardımcı olamayacaklarını şöyle ifade etmiştir: "Ablamlar çok erken yaşta evlenip başka şehirlere yerleştiler. Doğal olarak aileden uzak oldukları için ve aynı zamanda iletişim imkânlarının kısıtlılığından dolayı babamın hayatıyla alakalı benim verdiğim bilgiler yanında onların vereceği bilgiler daha sınırlıdır."

²³ Tacettin Çakıroğlu'yla yapılan mülakatta Çaykara müftüsü Yusuf Bilgin, Safvan hocanın aşere icâzetini almasıyla birlikte hediye mahiyetinde onu bir köye Vekil İmam-Hatip olarak verdiği bilgisini aktarmıştır.

²⁴ Safvan Çakıroğlu: "Bir gün öğle namazına geldim ve mihrapta cübbe-sarıyla birinin oturduğunu gördüm. Görev arkadaşım müezzine: bu kimdir? diye sorduğumda: o buranın yeni imamı Kamil Şahin dedi. Bunun üzerine Müftü Bey'in beni çağırdığını söyledi. Müftülüğe gittim ve Müftü bana: artık Küçük Esad Dört Yol Yeraltı Mescidinde görev yapacağımı söyledi ve ekledi: Yarın ikindi namazını orada kıldır ardından beni ara. Ben de Müftüye: hocam ne yaptım da beni sürgün ediyorsunuz dedim. Müftü: hayır! Sürgün değil senin o camiye layık olduğunu düşündük dedi. Ben de ikindiye gidip orada namazı kıldırardım. Namaz sonrası daha ben aramadan cemaatten biri Müftüyü arayıp: Aradığımız imamı bulduk demiş. Sonra öğrendim ki o caminin cemaati elit kesimden ve hafızmışlar. Bu yüzden gelen imamları beğenmiyorlarmış." "Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 1.Bölüm".

²⁵ Tacettin Çakıroğlu ile yapılan görüşmede bu sürenin 2,5 yıl olduğu bilgisi bizlere aktarılmıştır fakat hesaplamalar bu sürenin 3 ay kadar olduğu noktasındadır. Zannımızca üzerinden fazlaca zaman geçmesi nedeniyle Tacettin Çakıroğlu yanlışmış olmalıdır.

²⁶ Safvan Çakıroğlu görev yaptığı Yeraltı Camii'nden ayrılışının sebebi: O dönemde kaldığı evin kirasına dernek yardımında bulunmuş fakat çok geçmeden bazı can sıkıcı söylentiler çıkması hasebiyle görev yerini değiştirmiştir. "Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 1.Bölüm".

²⁷ Tayyar Altıkulaç için bk. "Dr. Tayyar Altıkulaç", *T.C Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı* (19 Temmuz 2013).

üzerine nakil sınavına girerek Hacı Bayram-ı Veli Camii baş imam hatiplik görevine başlamış; on dokuz yıl burada görev yaparak 2005 yılında buradan emekli olmuştur.²⁸

1. 4. Vefatı

Her sene yaz aylarında -özellikle 2005 yılında emekli olduğunda emekli ikramiyesiyle Çaykara'daki köyünde ev yaptırdığından- köye giderek tatil yaparmış. Çaykara'ya hevesle gidip, Ankara'ya döndüğünde yaptıklarını anlatan Safvan Hoca, 2014 senesinin yaz ayında hastalığının artmasıyla birlikte köye gitmek istememiştir. Fakat oğlu Tacettin'in ısrarı üzerine son kez köyüne gitmiştir. Oğlu, o olayı şöyle anlatmaktadır:

"Babam her sene yazın Çaykara'ya dinlenmek için giderdi. Hastalığının arttığı son zamanlarda ben getirip götürmeye başladım. 2014'ün yaz ayında gelmek istemediğini söylemesi üzerine ben moral olması için ısrar ettim ve o sene tekrar Çaykara'ya geldik. Geldiğimizde babamı Ordu Devlet Hastanesinden haftada üç gün diyalize girmesi için gelip alırlardı. İznimin az olması nedeniyle ben Ankara'ya döndüm. Birkaç gün sonra babam diyaliz aracından inerken düşmüş ve durumu ağırlaşmıştı. Sırasıyla Of Devlet Hastanesi, Trabzon Kanuni Eğitim Araştırma Hastanesi ve son olarak Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Tedavisi devam ederken doktoru Antalya'da bir seminere gitti. Biz de annemle babamı ziyaret etmek için tebdil-i kıyafetle babamın odasına girdik. Kontrol ederken fark ettik ki bakımsızlıktan dolayı babamın sırtında iki yumruk büyüklüğünde delik açılmış; sedye kan dolmuş. Bunun üzerine gerekli şikâyetlerimizi yapıp, Ankara Gazi Hastanesine sevkini yaptırarak. Babam diyaliz aracından düştüğü andan itibaren Ankara'ya sevk edildiği zamana kadar bilinci yerinde değildi. Hatta Gazi Hastanesinde bir müddet sonra uyandığında: "Biz ne zaman buraya geldik?" diye bize söylenmeye başladı. Rabbim ona merhamet etti ve gerçekten babamın bilinci yerinde olsaydı muhakkak çok acı çekerdi. Gazi Hastanesinde tedavi aldığı süre zarfında gerek dostları gerek tanıyanları özellikle öğrencileri hiçbir zaman babamı yalnız bırakmadılar. Hatta ben çalıştıgımdan dolayı anneme yardım etmek için sırayla nöbet tuttular."²⁹

Yetmiş beş yıllık ömrünün elli yıl kadarını Kur'ân'a ve mihraba adanmış, son dönemin en önemli kıraat hocalarından olan Hafız Safvan Çakıroğlu, 23 Aralık 2014 (Çarşamba) günü sabah saat 10:00 sularında tedavi gördüğü hastanede vefat etmiştir. 24 Aralık (Perşembe) günü öğle namazına müteakip dönemin Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez³⁰ on dokuz yıl baş imam hatip olarak görev yapıp 2005'te emekli olduğu Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde, merhum Hafız Safvan Çakıroğlu hocanın cenaze namazını kıldırmasıdır. Cenaze merasimine Türkiye'nin birçok yerinden seçkin Kur'ân-ı Kerim/kıraat hocaları, Çakıroğlu'nun öğrencileri, idareciler, tanıyanları ve dostlarından oluşan kalabalık bir kesim katılmıştır. Kabri ise Karşıyaka Kabristanlığı'ndadır.³¹

2. Hafız Safvan Çakıroğlu'nun Yaşadığı Dönemde Kur'ân Eğitimi ve Onun Kur'ân'a Hizmetleri

Bu bölümde, mukrî³² sıfatıyla Çakıroğlu'nun Kur'ân'a hizmetlerinden önce 1924'ten günümüze kadar kısaca Kur'ân-ı Kerîm öğretimi ve kıraat eğitiminin tarihsel serencamına değinilecektir.

²⁸ Fikret Latifoğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

²⁹ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

³⁰ Başsağlığı için onlarca telefon geldi. Bunlardan birisi, dönemin Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez hocaydı. Benden bir isteğim olup olmadığını sorunca, ben: hocam babamın cenaze namazını sizlerin kıldırmasını istiyorum dedim. Görmez cenaze günü önemli programları olduğunu fakat iptal edip geleceğini söyledi. Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

³¹ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

³² **Mukrî**: kıraatleri sağlam ve kesintisiz bir isnadla almış bir üstattan müşâfehe yoluyla (ağızdan ağza) rivayet eden kıraat âlimini ifade eder. Abdulhamit Birişik, "Mukrî", *TDV İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2022).

2.1. 1924-1968 Arası Türkiye'de Kırâat Öğretiminin Durumu

Türkiye 1924-1950 yılları arası Kur'ân ve Kiraat öğretim faaliyetleri açısından oldukça sancılı bir süreç yaşamıştır. 3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Osmanlı'dan miras olarak kalan Kur'ân tedrisatının yapıldığı Dârülkurrâlar³³ zaman çerisinde âtil duruma düşmüş ve Kur'ân /Kiraat eğitimi uzun bir süre sekteye uğramıştır.³⁴

Kur'ân-ı Kerîm eğitimi ve kiraat ilmi 1968 yılına kadar bazı kırâat âlimlerinin şahsi gayretleri ile sürdürülmüştür. Bu döneme kadar kırâat ilmi faaliyetlerinin devlet eliyle yürütülmemesi, bu ilmi almak isteyenlerin teşvik edilmemesi, ilmi faaliyetleri sürdürmek isteyen kişilerin desteklenmemesi gibi nedenlerle kırâat ilmi okuyan ve okutanların sayısı gitgide azalmaya başlamış ve Osmanlı bakiyesi kırâat âlimlerinin de vefat etmeleri nedeniyle ülkemizde kırâat ilmi yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.³⁵

1968 yılına gelindiğinde kırâat alanını bilen ve takip eden ilgililerin dile getirmesiyle Diyanet İşleri Başkanlığı konuya el atmış ve çalışmalara başlamıştır. Bu yıllarda Türkiye'nin bazı illerinde ve özelde İstanbul'da kırâat eğimini fahri olarak okutanlar bulunmaktaydı. Bu işin resmiyete dökülmesinin ilk kıvılcımlarını dönemin Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür ve arkadaşları başlatmış ve Ankara'da bu eğitimi verebilecek birinin varlığını araştırmışlardır. Hatta Mısır ve Suudi Arabistan'da kırâat ilmini okutabilecek hocalar da aramışlardır.³⁶ Dönemin DİB başkan yardımcısı Tunagür verilen bu çabayı şu şekilde ifade etmektedir:

"Kırâatın okutulduğu yerlere giderek o dönemin meşhur hocalarıyla istişare edilmiştir. Bu olayla alakalı İstanbul Yeraltı Camii İmamı meşhur Üsküdarlı Ali Efendi ile görüşülerek kursun başına kendilerini getirmeyi teklif ederler. Bunun üzerine Ali Efendi, Tunagür'e şu cevabı verir: 'Sen bizim şöhretimize aldanıp da karar verme. İstanbul'da kırâat ilmi ile şöhret bulanlar -ben de dahil- bu işi başaramayız. Ayrıca ne işiniz var Mısır'da, Arabistan'da? Of'taki Mehmet Rüştü Âşıkkutlu Hoca'ya gidin. Bu işi ancak o başarabilir.' Bunun üzerine Yaşar Tunagür arkadaşları ile birlikte Of'un Uğurlu (Çifaruksa) beldesine gelir ve Âşıkkutlu Hoca ile görüşür. Âşıkkutlu böyle bir kursun açılmasını memnuniyetle kabul eder."³⁷

Âşıkkutlu ile görüşme sağlanmış fakat annesinin ağır hastalığı sebebiyle Ankara'ya gidemeyeceği, eğer bulunduğu kursa gelirlerse böyle bir çalışmaya yardım edebileceğini söylemiştir. Bunun üzerine 1968'de Trabzon'un Of ilçesindeki Uğurlu Beldesine toplamda 35 kişilik öğrenciler; bazıları aşere, bazıları takrîb ve tayyibe okumak üzere gönderilmiştir. Böylece "Aşere-Takrib Hizmet İçi Eğitim Kursu" ilk kez resmi olarak bu tarihte Mehmet Rüştü Âşıkkutlu'nun riyasetinde fahri olarak burada açılmıştır.³⁸

³³ **Dârü'l-kurrâ:** Kur'ân-ı Kerîm'in öğretildiği, bir bölümünün veya tamamının ezberletildiği ve kiraat vecihlerinin tâlim ettirildiği mektepler için kullanılmıştır. Nebi Bozkurt, "Dârülkurrâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993).

³⁴ Şeyma Çelik, *Hafız İlhan Tok ve Kur'ân Eğitimindeki Yeri* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021).

³⁵ Yaşar Akaslan, "Türkiye'de Kiraat İlmi Eğitim-Öğretimi", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22/2 (15 Aralık 2018), 1081-1107.

³⁶ Mehmet Günaydın, "Reisu'l-Kurra Mehmet Rüştü Âşıkkutlu'nun Kur'an Öğretimine Katkıları ve Dini Görüşleri", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (02 Haziran 2008), 137-141.

³⁷ Cihan Ramazan, *Bir Yasak Devir Beyefendisi Yaşar Tunagür* (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2009). 121-122.

³⁸ Güntay, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat". Ayrıca bk. "Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 2. Bölüm", haz. Mustafa Özcan Güneşdoğdu, *Dost Tv Ankara* (27 Ekim 2013).

Normalde kursun süresi 1,5 ile 2 yıl arasında değişmesine rağmen Âşıkkutlu Hoca kendi yöntemleri ile kursu 4 ayda nihayete erdirmiştir.³⁹ Bu kursun resmiyete kavuşmasından önce de burada gerek tâlim gerekse Arapça ve kırâat dersleri Âşıkkutlu Hoca tarafından yıllarca okutulmuştur. Ayrıca Çiferuksa'daki bu kurs bölgenin en önemli medreselerinden birisiydi.⁴⁰

Cumhuriyet tarihinde kırâat ilminin duraklama döneminin ardından atılan bazı adımlarla bu ilim tekrar ayağa kaldırılmıştır. Bu anlamda özellikle 1968, 1974 ve 1988 tarihleri oldukça önemlidir. Bu süreç bir başka araştırmada konu edilebilir. Ancak çalışmanın devamında 1968 sonrasıyla ilgili bilgiler verilecektir.

2.2. Hafız Safvan Çakıroğlu'nun Kırâat Eğitim-Öğretimi

Aşere icazetini Yusuf Bilgin'den alan Çakıroğlu, o tarihte DİB'in görevlendirmesiyle küçüklüğünde hem Kur'ân-ı Kerim tâlim dersleri hem de Arapça ve dinî ilimler dersini aldığı Âşıkkutlu hocanın öğrencisi olmuş ve aynı zamanda kendisinden 4 aylık sürede takrîb ve tayyibe icazetini de almıştır.⁴¹

1969 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Âşıkkutlu hocadan kursu farklı illerde okutabilecek isimleri istemiştir ve istenilen isimler arasında Ankara'da bulunan Safvan Hoca da dahil 11 kişinin ismi belirlenip farklı illerde kırâat-ı aşere kursu açılmıştır.⁴²

Çakıroğlu, 1969'da açılan aşere kursunda Ankara'nın seçkin okuyucularından 20 kişiye 1,5 yıl ders vermiştir. Ayrıca sonraki yıllarda zaman zaman tashih-i hurûf, tâlim ve tecvîd dersleri de vermiştir.⁴³

Kırâat ilminin resmi olarak okutulabilmesi için öncelikle altyapı çalışmaları Âşıkkutlu hocanın 4 aylık bereketli eğitim dönemiyle başlamış; Ankara'da bu işin ihtisas kursu seviyesinde verilmesinde onun çok önemli bir yeri olmuştur. 11 kişi Türkiye'nin belli yerlerinde kırâat-ı aşere dersleri okutsalar da maalesef tam anlamıyla bir resmiyet kazanamadığı anlaşılmaktadır. Şöyle ki 1970'li yıllara gelindiğinde bu durumun hala sorunlu olduğu, dönemin Diyanet İşleri Başkan yardımcısı olan Tayyar Altıkulaç Hocanın *Zorlukları Aşarken* adlı hatıratında kendisinin şu ifadelerinden anlaşılmaktadır:

“Ülkemizde kırâat ilminde aşere ve takrîb öğretimi ve bu fende icazetname verme geleneği günümüze kadar gelmiş, bu zincir hiç kopmamıştır. Ancak 1970'li yıllara geldiğimiz zaman yakın bir gelecekte onun kopma tehlikesiyle yüz yüze gelmeyeceğini kimse söyleyemezdi. İstanbul'da bir reîsülkurrâ vardı, ama bir iki nesil sonra bu işin geleceğinin hiç de iyi görünmediği açıktı. Bu hizmetin çok özel şartlarda ve devletten herhangi bir destek almadan yürütüldüğü de dikkate alındığında muhtemelen geleceği görmek hiç zor değildi. Ben Kur'ân ilimleriyle biraz meşgul olmuş biri olarak bu durumu gören veya görmesi gerekenlerden biriydim. Kaldı ki sorumluluk mevkiinde bulunuyordum. Bu işi ele alıp düzene koymanın, kopmak üzere olan zinciri

³⁹ Güntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Kurban Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁴⁰ Günaydin, “Reisu'l-Kurra Mehmet Rüştü Aşıkkutlu'nun Kur'an Öğretimine Katkıları ve Dini Görüşleri”. Adı geçen kurs bu çalışma hazırlanırken ziyaret edilmiş, burada hocayı tanıyan bazı bilen kişilerden bilgi edinilmiş ve orijinalliği bozulmadan duran bu kurs tarafımızca resimlenmiştir.

⁴¹ Bir hafta geçtikten sonra başıma şiddetli bir ağrı girdi. Bu durumumu hocama söylersem geri gönderilirim diye korkuyordum. Söylediğimde bir hafta sabretmem gerektiğini; bir hafta sadece dersleri dinleyeceğimi daha sonra o ağrının geçeceğini söyledi ve öylede oldu.” Günün 2-3 saatini, namaz, uyku ve yemek için harcıyordum onun haricinde sadece ders yapıyorduk. “Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 1.Bölüm”. “Bu 4 ay zarfında Çakıroğlu bin sayfaya yakın yazı yazmıştır.” Güntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁴² Güntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁴³ Ankara'da ilk aşere okuyan 20 kişilik gurubun içerisinde tespit ettiklerimiz isimler: Hicabi Öcalan, Rafet Çakır, Ömer Kabakçı ve İlhan Tok hocalardır.

güçlendirmenin ve ona yeni halkalar eklemenin gerekli olduğunu görüyordum. Bana görevler düştüğünün ciddi olarak farkındaydım.”⁴⁴

Böyle bir problemin varlığını sezen Tayyar Altıkulaç'ın ilk işi, Abdurrahman Gürses Hocayla görüşüp, ona Ankara'da açılması planlanan aşere ve takrîb kursunda görev alıp alamayacağını sormak olmuştur. 70'li yaşlarda olan aynı zamanda yaşlı ve hasta eşiyle bir de özürülü çocuğuna bakması gereken Gürses Hoca, bu teklifi kabul edip Ankara'daki kursa öğretici olarak gelmiştir.

17.11.1973 gün ve 4778 sayılı genelge ile 12 aylık kurs açılacağı kararı duyurulmuştur. Başvurularda bazı şartlar aranmıştır. Onlar, Arapça bilgisine hâiz olmak, hafız olmak ve dini yükseköğrenim görmüş olmak gibi niteliklere sahip kişiler kursa öğrenci olarak alınmıştır. Bu kurs için 28 Ocak 1974'te açılış töreni yapılmış ve başkanlık merkez binasında kursa başlanmıştır.⁴⁵

Kırâat ilminin tedrisinde uygulanan iki metottan biri olan *İstanbul Tariki* Gürses Hocayla okutulmaya başlanmış, fakat bir diğer metot olan *Mısır Tariki* ise âli isnada sahip Hoca bulunamadığından dolayı başlatılamamıştır. Mısır tarikini okutabilecek M. Rüştü Âşıkkutlu Hocaya Ankara'daki bu kursa katılma ricasında bulunması için Yakup İskender, Diyanet İşleri Başkanı olan Dr. Lütfi Doğan'ın imzasının bulunduğu 14.02.1974 gün ve 56 sayısını taşıyan bir mektup götürmüştür. Fakat Âşıkkutlu Hoca bu davete bazı sebeplerden dolayı icabet etmek istemediğini belirtmiştir. Bu günlerde Abdurrahman Gürses Hoca rahatsızlığı sebebiyle İstanbul'a dönmüş, kursa bir müddet ara verilmek zorunda kalınmıştır. Kursun devam edebilmesi için Âşıkkutlu Hocayı tekrar kursa davet etme konusu gündeme gelmiş ve bu görevi Tayyar Altıkulaç Hoca bizzat devralmış ve şube müdürlerinden Rıza Selimbaşoğlu ile Of'un Uğurlu beldesine gitmişlerdir.⁴⁶ Tayyar Altıkulaç, Âşıkkutlu Hocayla olan diyalogunu şöyle anlatmaktadır:

“Âşıkkutlu Hocaya ziyaret sebabimizi açtım ve kendisine davetimizi tekrarladım. Hoca yaşlılığından ve köydeki öğrencilerinden bahisle mazur görülmesi gerektiğini söylediye de, ben kendisine bu ilmin geleceği ile ilgili endişelerimi ifade ettim ve bu daveti yapmakla sorumluluğumu yerine getirdiğimi, bundan sonraki sorumluluğun kendisine ait olacağını söyleyip sözü kestim.”⁴⁷

Bu davet üzerine Âşıkkutlu Hoca Ankara'ya gelerek yarıda kalan kurs dönemini tamamlamış ve Mısır tarikiyle kırâat dersini okutmuştur. 1,5 yıl süren “Aşere” kursu, 1975 yılında Ankara Maltepe Camii'ndeki icâzet töreniyle sona ermiştir.⁴⁸

Dönemin Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Dr. Tayyar Altıkulaç'ın gayretleriyle, Türkiye'de Aşere, Takrîb ve Tayyibe ilmini fahri olarak okutan Mehmet Rüştü Âşıkkutlu ve Abdurrahman Gürses Hocalar ile bu ilmi faaliyeti resmileştirmiş ve 1974 yılında Ankara'da Aşere, Takrîb ve Tayyibe İhtisas Kursu açılmıştır.⁴⁹ Ankara'da resmi olarak 1974'te başlayan kurs, 1979'da Âşıkkutlu'nun vefatıyla kapanmıştır. Aynı dönemde İstanbul'da eğitime devam eden kırâat kursunun varlığı da bilinmektedir.⁵⁰

Bu teşebbüslerden sonra nihayet Diyanet İşleri Başkanlığı, günümüze kadar sürdürülecek olan “Aşere, Takrîb ve Tayyibe İhtisas Kursu” nu 1987-1988 yıllarında Ankara'da, Safvan

⁴⁴ Tayyar Altıkulaç, *Zorlukları Aşarken* (İstanbul: Ufuk Yayınları, 2011). 1/3, 207-208.

⁴⁵ Altıkulaç, *Zorlukları Aşarken*. 209.

⁴⁶ Altıkulaç, *Zorlukları Aşarken*. 210-215.

⁴⁷ Altıkulaç, *Zorlukları Aşarken*. 210-215.

⁴⁸ Akaslan, “Türkiye'de Kıraat İlmi Eğitim-Öğretimi”, 1091.

⁴⁹ Ramazan Pakdil, “Bir Kur'ân Çınarı Göçtü”, *Altınoluk Dergisi*, (Eylül 1999), 44.

⁵⁰ Günaydın, “Reisu'l-Kurra Mehmet Rüştü Âşıkkutlu'nun Kur'an Öğretimine Katkıları ve Dini Görüşleri”, 140.

Hocanın riyasetinde açmıştır.⁵¹ Bu kursun günümüzdeki resmi adı “Aşere-Takrîb Hizmet İçer Eğitim Kursu” şeklindedir.

Aynı dönemde Ulus Zincirli Camii’nde görev yapan Çakıroğlu, müftülüğün, Ankara İsmet Paşa semtinde, kırâat derslerinin verilmesi için tahsis ettiği bir binada ders vermeye başlamıştır.⁵² İlk dönem aşere takrîb tayyibe öğrencilerinden olan Kurban Kumaş ve Recep Çelik, birinci dönem kursiyerlerinden olan Abdulkadir Şehitoğlu’nun, dönemin müftülerinden olan Zeki Arslan ile aralarında geçen meseleyi şöyle aktarmışlardır:

“Abdulkadir Şehitoğlu İstanbul Haseki’de aşere’yi kazandı ve Zeki hocaya İstanbul’a gideceğini söyledi. Fakat Arslan, Şehitoğlu Hocanın gitmesine razı olmamış, Ankara’da okumasını istemiştir. Şehitoğlu’nun, bu ilmi Ankara’da okutacak kimse olmadığını söylemesi üzerine Safvan Hocayla görüşme sağlanıp, onun Ankara’da eğitim vermesi sağlanmıştır.”⁵³

Ankara Müftülüğü, “Aşere, Takrîb ve Tayyibe İhtisas Kursu”na başvuru alarak Safvan Çakıroğlu’nun bizzat yapmış olduğu mülakatla toplamda 24 kişiyle kursu başlatmıştır.⁵⁴ 8 ay sonra yapılan sınav sonucunda 12 kişi başarılı olmuştur. Bu kursiyerler; Abdulkadir Şehitoğlu, Recep Çelik, Kurban Kumaş, Abdurrahim Gözeler, Zeki Terzi, Abdulkadir Sağlam, Mustafa Tufan, Fevzi Ünal, Seyit Bedir, Metin Doğanay, Necati Polat ve Nurettin Topuz’dur.⁵⁵ İlk dönem kursiyerleri 4.5/5 yıl boyunca Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kursu eğitimi almışlardır. Birinci dönem kursiyerlerin icazetlerini almalarıyla birlikte, eğitimin verilmiş olduğu binanın yıkılma kararına istinaden kurs kapanmış ve yer olarak Hacı Bayram-ı Veli Camii’nin avlusunda bulunan bir mekân belirlenip kurslar bu küçük mekânda yürütölmeye çalışılmıştır.⁵⁶

Birinci Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kurs dönemi, Çakıroğlu’nun böbrek rahatsızlığı ve babasının hastalığından dolayı 3,5 yıl sürmesi gerekirken 4,5/5 yıl civarı sürmüştür. Bu kurs ilk olması hasebiyle ve maddi imkânsızlıklardan dolayı düzenli ve tertipli bir mekân temin edilememiştir.⁵⁷ İkinci dönemde Hacı Bayram-ı Veli Camii’nin müstemilatında bir oda kiralanıp kurslar orada verilmeye devam etmiştir. Burada daha tertipli ve sistemli bir kurs dönemi geçirilmiştir. Aynı zamanda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar, kursiyerlerin öğle namazlarında görevlerinden muaf olması, yol ücretlerinin karşılanması ve kursun 3/3,5 yıl

⁵¹ Guntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “1988’de Ankara’da Kırâat İhtisas Kursunun açılması fikrini ilk gündeme getiren kişi Altındağ Müftüsü Mehmet Zeki Arslan olmuştur.” Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. Türkiye’de açılan ikinci resmi kurs bilgisinin çok tutarlı olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü 1968’de ilk olarak açılan resmi kırâat kursundan sonra 1973’de kursa alım yapılmıştır. Bu da kursun resmiyetini ifade eder. Bu resmi yazı için bk. Altıkulaç, *Zorlukları Aşarken*. 209-210.

⁵² Çakıroğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. Yapılan araştırmalar neticesinde 16 sene Zincirli Camii’nde baş imam hatip olarak görev yapan Çakıroğlu, 1986 yılında dönemin Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç hocanın teklifi üzerine nakil sınavına girerek Hacı Bayram-ı Veli Camii imam hatiplik görevine başlamıştır. Guntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁵³ Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁵⁴ 8 ay mahâric-i hurûf derslerinden sonra bir sınav gerçekleştirilmiş ve bahsi geçen 24 kursiyerden sadece 12’si kırâat okumaya hak kazanmıştır. Yalnız kendi isteğiyle ayrılanlar da olmuştur. Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁵⁵ Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁵⁶ Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “Hem mekânsal anlamda hem de sistemin oturmayışından dolayı bu işin sıkıntısını biz çekmiş bulunduk. Daha sonra imkânlar değişti ve eğitim de bir sisteme oturtuldu.” Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁵⁷ Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “Bazı arkadaşlarımız maddi anlamda zorluk çektikleri için kursu bırakmak zorunda kaldılar. Abdulkadir Şehitoğlu bir dernek kurmuştu fakat tam olarak giderlerimiz karşılanamıyordu. Bir de birinci dönem kursiyerleri öğle namazlarından muaf değillerdi; herkesin arabası olmadığı için uzaktan gelenler sıkıntı yaşıyorlardı. Yalnız ikinci dönem kursiyerlerinin bu sıkıntısı ortadan kaldırıldı; öğle namazından muaf edildiler.” Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

içinde okunup icazet almaları gibi somut ve eğitimin kolaylaştırılmasını temin eden adımlardır.⁵⁸

Birinci dönem, 1993'te nihayete ermiş ve Hacı Bayram-ı Veli Camiinde icazet töreni gerçekleştirilmiştir. Bu icazet törenine Reîsü'l-kurrâ olarak merhum Abdurrahman Gürses, okuyucu olarak ise merhum İsmail Biçer Hoca davet edilmiştir.⁵⁹ Kurs bitince kursiyerlere hediye olarak yurt dışı din hizmetlerine görevli olarak gitmek (Türk devletleri) ve görevli olarak hacca gitmek şeklinde iki teklif sunulmuş ve bunlardan birisini seçmekte muhayyer bırakılmışlardır.⁶⁰

Birinci dönem ve beşinci dönem arasındaki kurslar Hacı Bayram-ı Veli Camii'ndeki mekânda verilmiştir.⁶¹ Beşinci dönem Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kursu devam ederken Ankara Belediyesi, Hacı Bayram-ı Veli Camii'nin çevresini düzenlemek için hali hazırda eğitime devam eden kursu da içine alan bazı bölümlerin yıkılmasına karar vermiştir.⁶² Bu sebeple Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kursu, Keçiören Müftülüğü'nün ikinci katında eğitimine devam etmiştir. Beşinci dönem kursiyerler eğitimlerinin yarısını da burada tamamladıktan sonra icazetlerini almışlardır. Kursu başarı ile tamamlayan Kurrâların isimleri şu şekildedir; Mehmet Kamil Haliloğlu, Fehmi Topsakal, Yaşar Atçı, Mehmet Göregen, Hasan Akdemir, Fatih Öymez, İsmail Öztürk, Osman Dinçer, Yaşar Akaslan, İsmail Çakmak, Selvet Doğan, Abdurrahman Latifoğlu'dur.⁶³

Altıncı dönemi başlatan Hafız Çakıroğlu'nun sağlık sorunları gitgide artmış ve muayeneler sonucunda böbreklerinin iflas ettiği öğrenilmiştir. Daha öncesinde torba diyaliz yapan Çakıroğlu, bu aşamadan sonra periton diyaliz tedavisine başlamıştır.⁶⁴

Nihayet altıncı dönemi başlatmış olan Çakıroğlu'nun, 2014 yılında geçirdiği bir kaza nedeniyle ayağı kırılmış ve bu sıkıntılı haldeyken bile asla ders vermekten geri durmamıştır. Çakıroğlu'nun ders verme iştiağı ve talebelerin ısrarı üzerine altı ay boyunca tekerlekli sandalye ve öğrencilerinin yardımıyla her gün kursun verildiği kata çıkarılması sağlanmıştır. Çok geçmeden diğer ayağı da kırılan Çakıroğlu, istirahat etmek için evine çekilmiştir.⁶⁵ 2014'ün

⁵⁸ Çelik, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"; Kumaş, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁵⁹ Çelik, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁶⁰ Kumaş, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁶¹ Çakıroğlu'nun ders vermiş olduğu 2. 3. ve 4. kurs dönemi ve kursiyerleriyle alakalı bilgi toplanamamıştır. Bunun sebebi yapılan görüşmelerde 1. ve 5. dönem arasındaki kurs dönemiyle alakalı çalışmamıza konu olacak herhangi bir veriye ulaşamamış olmamızdır. Bir diğeri, bazı bilgiler -isimler gibi- Safvan Çakıroğlu'nun ismini taşıyan kursta olup, bu çalışmanın yapıldığı Mayıs 2023-2024'de kurs faal olmadığından, ayrıca irtibat kuracağımız şahıslar yurtdışında olması hasebiyle istenilen bilgilere erişilememesidir.

⁶² Erdal Guntay beşinci dönemde Safvan Hoca'nın asistanlığını yapmıştır. Bunu Guntay'ın kendisi şöyle anlatmaktadır: "Safvan Hoca dördüncü dönemi başlattığında bende tekrar olması hasebiyle derslere katılmak istedim. Fakat hocam ne olumlu ne de olumsuz cevap verdi. Bende o dönemde İstanbul Haseki'de tashih-i hurûf okumaya gittim. Hocamızın rahatsızlığı artınca çevreden hocamıza kendisine bir yardımcı almasını teklif ettiler. Bir gün hocam hastanede yatarken beni çağırdı ve dedi ki: Erdal benim senin ilmene güvenim tamdır. Rahatsızlığımı biliyorsun. Gel benimle birlikte kırâat okut. Sana 2 gün mülhet vereyim ailenle istişare et. Evet derseni beni memnun etmiş olursun dedi. Bende hocamı kıramazdım kabul ettim ve beşinci dönemi beraber okuttuk. Altıncı döneme başladık ve kursun yarısından önce hocamız vefat etti ve kurs kapandı."

⁶³ A. Latifoğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁶⁴ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat". "Ağır hasta olmasına rağmen Rabbim ona öyle bir kuvvet verdi ki hem görevini hem de derslerini hiçbir zaman aksatmadı ve asla hastalığından yakınmadı." Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁶⁵ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat". Çakıroğlu, 6. dönem kursunun yaklaşık 2,5 yılını tamamlamış ve yaz tatili vesilesiyle kursa ara verilmiştir.

yaz ayında 2,5 yıl eğitim verilen kursa ara verilmiştir.⁶⁶ Aynı yıl içinde de Çakıroğlu Hakk'a yürümüştür.

Çakıroğlu'nun vefatından sonra Ankara Mamak caddesinde Hafız Safvan Çakıroğlu adına kırâat ilmi faaliyetleri yürütmek için Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bir eğitim merkezi yapılmış ve iki dönem eğitim verdikten sonra bazı sebeplerden dolayı eğitime ara verilmiştir. Ankara Müftülüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Safvan Çakıroğlu Kur'ân Kırâatı İhtisas Eğitim Merkezi, 5 Şubat 2018 tarihinde 151 kursiyere eğitim vermiştir. Aynı zamanda DİB tarafından Aşere, Takrîb ve Tayyibe Kursunu kendi şahsi gayretleriyle öğrenenler için "Aşere Takrîb Kursunu Dışarıdan Okuyanlar İçin Belge Sınavı" adında bir sınavla 2018 yılı itibarıyla 184 kişi belge almaya hak kazanmıştır.⁶⁷ Bu eğitim merkezinde kırâat dersleri vermeleri için Nuri Garbetoğlu⁶⁸ ve Selami Seçkin⁶⁹ görevlendirilmiştir.⁷⁰

Safvan Çakıroğlu, hayatını Kur'ân hizmetine adanmış, 1988'den 2014 yılına kadar toplamda altı dönem aşere, takrîb, tayyibe eğitimi süresince toplamda 85 kursiyeri kurrâ olarak yetiştirmiştir. Ayrıca bir dönemde de (1969) 20 kursiyere sadece aşere icazeti vermiştir. Çakıroğlu'nun rahle-i tedrisinde yetişmiş olan bu kurrâlar yıllarca Kur'ân kurslarında, Eğitim Merkezlerinde, hatta bazıları da akademide eğitmen olarak yer almış ve yüzlerce insanın yetişmesine vesile olmuşlardır.⁷¹

2.3. Eğitim Metodu

Kur'ân öğretimine özel olan talim, tecvid ve kırâat gibi ilimler, fem-i muhsinin⁷² rahle-i tedrisinde okunup, öğrenilecek ilimlerdir. Kırâat ilminin teorigini bilmenin yanında pratik uygulamasını da bilen hocanın ağzından duyarak öğrenmeye "müşâfeheten ahz" denir.⁷³ Bu anlamda Kur'ân-ı Kerîmin telaffuz farklılığını ifade eden kırâat ilmi, Hz. Peygamber'den günümüze kadar silsile halinde hoca-talebe ilişkisi içerisinde okutularak devam ettirilmiştir. Özellikle Osmanlı'da İbnü'l-Cezerî'nin (ö. 833/1429) eserleriyle başlayıp günümüze kadar gelmiş olan bu ilim, başka kaynaklara muhtaç kalmadan eğitim sahasında yer bulmuştur.

İyi bir hoca, iyi bir öğrenci demek ve asırlar sonra yetişecek olan Kur'ân ehli insanlar anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Çakıroğlu, bu silsilenin bir parçası olması hasebiyle kendisi gelenekten aldığı bu eğitimi dönemine aktaran ve öğrencileri vesilesiyle de sonraki nesillere emanet eden bir köprü vasıfesi görmüştür.

Gerek tâlim-tecvîd, gerek aşere, takrîb ve tayyibe ilmini okuturken onun temel başucu kitapları genellikle İbnü'l Cezerî'nin eserleri olmuştur. Tashih-i hurûf derslerinde ise "Karabaş

⁶⁶ Çakıroğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁶⁷ Akaslan, "Türkiye'de Kırâat İlmi Eğitim-Öğretimi", 1093. Adı geçen kurs bu çalışmanın yapılmış olduğu Mayıs 2023/2024 tarihinde faal değildi. Tacettin Çakıroğlu'ndan edindiğimiz bilgiye göre Kurs hocalarından olan Nuri Garbetoğlu yurtdışına çıkmış olup yurtdışı dönüşü Kursun tekrar açılması ön görülmektedir.

⁶⁸ Nuri Garbetoğlu, Safvan Hoca'nın üçüncü dönem kursiyerlerindendir. Çelik, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁶⁹ Adı geçen kişi hakkında bilgi alınamamıştır.

⁷⁰ Kumaş, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"; Güntay, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"; F. Latifoğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁷¹ A. Latifoğlu, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"; Güntay, "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat".

⁷² **Fem-i Muhsin:** Kur'ân-ı Kerîm tilâvetini, emredildiği gibi, en mükemmel tarzda icra eden, etkin okuma ve okutma yetisi sahibi, okunan sözün kime ait olduğunu bilen yetkin kişidir." Fetullah Bakırcı, *Kur'ân Kırâatinde Fem-i Muhsin Kavramı* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 15.

⁷³ Ramazan Pakdil, *Ta'lim, Tecvid ve Kiraat* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022), 29.

Tecvîdî"⁷⁴ ve "İbnü'l Cezerî'nin"⁷⁵ *"Mukaddime"*⁷⁶ adlı eserini okutmuştur. Aşere kısmında *"Zübdetü'l-İrfân"* ve bu kitabın şerhi olan *"Umdetü'l-hullân fî izâh-i zübdeti'l-irfân"* ve *"İthâfû fuzalâi'l-beşer"* isimli eserleri okutmuştur.⁷⁷ Takrîb ve tayyibe eğitiminde ise bu eserlerden yararlandığı gibi daha çok *"Takrîbü'n-neşr"* ve *"Tayyibetü'n-neşr"* adlı eserleri kaynak olarak kullanmıştır.⁷⁸

Çakıroğlu Hoca'nın kırâat ihtisas kursuna katılabilmek için öncelikle hafızlık şartı aranmaktaydı. Seçilen kursiyerde, Kur'ân'ı kırâat imamı Âsım'ın Hafs rivayeti üzere iyi okumak, tâlim ve tecvid kaidelerine aşına olmak gibi özellikler istenirdi. Safvan Hoca, kursa öğrenci aldıktan sonra ağız birliği ve seviyeyi bir tutabilmek adına aşere, takrîb ve tayyibe eğitimine başlamadan önce kursiyerlere 6 ay kadar bir süre talim-tecvid/tashih-i hurûf dersleri verirdi.⁷⁹ Bu dersleri genellikle yukarıda da bahsedildiği üzere *"Karabaş tecvidi"* ve İbnü'l-Cezerî'nin *"Mukaddime"* adlı 109 beyitlik eserini ezberlettirerek başlardı. Uygulamada ise *"tahkik"*, *"tedvir"* ve *"hadr"* seyirleri tatbik edilirdi.⁸⁰

Safvan hoca, tashih-i hurûf eğitimini bitirttikten sonra aşereye başlatır ve 10 kırâat imamının okuyuşlarını baştan sona okutup yazdırırdı. Takrîb ve tayyibe bölümünde ise yine yukarıda bahsi geçen İbnü'l Cezerî'nin *"Takrîbü'n-neşr"* ve *"Tayyibetü'n-neşr"* adlı eserlerini okuturdu. Çakıroğlu'nun, kırâat ilmi icâzeti Mısır tarîkinin Şeyh Atâullah mesleği üzereydi.⁸¹

Çakıroğlu, derse herkesten önce gelir kursu açar ve gerekli hazırlıklarını yapardı. Derse başlamadan evvel Âşikkutlu hocasının öğrettiği şu duayı okurdu: "أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ" *"الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْكَ وَعَنْكُمْ وَ عَنِ كَافَّةِ الْمُسْلِمِينَ"*⁸²

Çakıroğlu bazen takrîb ve tayyibe derslerinde okutmuş olduğu kitapların şerhlerine başvurur, gerekli izahatı yaptıktan sonra Âşikkutlu hocasının sesinden *"Tayyibetü'n-neşr"* adlı eserin ses kaydını dinletirdi. Mehmet Rüştü Âşikkutlu, *"Tayyibetü'n-neşr"* adlı eser için kendi eseri olan *"Tayyibe'nin Elfâz Manası"* adlı eserinde şu ifadeleri kullanmıştır:

"Aşere ve takrîb vücûhâtından haberi olmayanlar, Tayyibe'nin ifadesinden, rumuz vesairesinden anlayamazlar. Fakat aşere ve takrîb ilmini kavrayarak okuyanlar, Tayyibe'nin manalarının dersi verilirken en ufak bir işaretinin dahi nasıl netice vereceğini kolaylıkla anlarlar. Tayyibe, kırâat ilmini beşer takatiyle okuyanlara ait bir eserdir. Bu ilmi bilmeyenlere bu eserin ifadeleri, ne kadar tafsilatlı anlatılırsa anlatılsın daha fazla şaşırmalarına sebep olur."⁸³

⁷⁴ Abdurrahman Çetin, "Tecvid", TDV İslâm Ansiklopedisi (İstanbul: TDV Yayınları, 2011).

⁷⁵ İbnü'l-Cezerî ve a.g.e hakkında bk. Tayyar Altıkulaç, "İbnü'l-Cezerî", TDV İslâm Ansiklopedisi (İstanbul: TDV Yayınları, 1999).

⁷⁶ Altıkulaç, "İbnü'l-Cezerî".

⁷⁷ *"Zübdetü'l-irfân, Umdetü'l-hallân fî izâh-i zübdeti'l-irfân, İthâfû fuzalâi'l-beşer"* adlı eserler için bk. Naci Demirci, *Abdurrahman Gürses'in Kırâat İlmi Eğitimindeki Yeri* (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013).

⁷⁸ A. Latifoğlu, *Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat*. "Bahsi geçen kitaplar haricinde bazen ihtiyaç hâsıl olunca baktığı da olurdu." Hocamızın *"illa kitap"* veya *"gerek kitap"* deyişi kulaklarımızda hala çınlar. O kaynaksız asla konuşmazdı. Farklı bir görüş ileri sürene: *"Getir kitabını, kaynağını göster ve bizi öyle ikna et. Belki biz de bir şeyler öğrenmiş oluruz"* derdi." Adı geçen eserler hakkında bk. Altıkulaç, "İbnü'l-Cezerî".

⁷⁹ 1988'de ilk dönemi okutan Safvan Çakıroğlu, tashih-i hurûfu yaklaşık 8 ay kadar bir sürede bitirmiştir. Kumaş, *"Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"*.

⁸⁰ A. Latifoğlu, *"Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"*.

⁸¹ A. Latifoğlu, *"Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"*; Güntay, *"Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"*. Ayrıca tarik ve meslekler için bk. Necati Tetik, *Başlangıçtan 19. Hicri Asra Kadar Kırâat İlminin Talimi* (İstanbul, Doktora Tezi, 1989).

⁸² Kumaş, *"Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat"*.

⁸³ Mehmet Rüştü Âşikkutlu, *Tayyibe'nin Elfâz Manası*, ts, Mukaddime, 2.

Çakıroğlu, derslere öncelikle kavâid ve kıraât imamlarını rumuzlarıyla ezberleterek başlardı. Aşereyi yazmaya başlayınca ödev verir ve 2-3 sayfadan oluşan bu rutin ödevleri her ödev verdiği dersin sonrasında inceler, defterleri kontrol ederdi. Aşere’de 10 imamın kıraâtı yazılıp okunduktan sonra takrîbe geçilir ve Bakara Sûresinin sonuna kadar yazdırır; yazma işi bitince Bakara Sûresi sonrası sadece okunurdu. *Tayyibe*’yi çözebilmek için aşere ve takrîbin yazılıp okunması işine özen gösterirdi.⁸⁴

3. Ahlakî ve İlmî Şahsiyeti

1965’li yıllara kadar din eğitimi -özelde Kur’an-ı Kerim öğrenim ve öğretimi- Türkiye’de çalkantılı dönemden geçmiştir. Osmanlı kırâat eğitiminin sekteye uğramasıyla Türkiye Cumhuriyeti’ndeki kırâat eğitiminin resmi olarak başladığı döneme kadar köprü görevi gören hocalar, hasbî insanlar idiler. Kur’ân hizmetini, ibadetlere taalluk eden hizmet olarak görür, ilmî çalışmalarını Allah’ın rızasını gözeterek yaparlardı. Özellikle Hafız Safvan Çakıroğlu’nun hocası merhum Mehmet Rüstü Âşıkkutlu Hoca, hem ilmi yönüyle hem de ahlakıyla birçok insanın kalbine ve hayatına dokunmuştur. Bunu Safvan Hoca’nın hayatında bolca görmek mümkündür. O, dünyaya ait hiçbir beklentisi olmadan ilminden yararlanmak isteyenlere kapılarını ardına kadar açmış bir şahsiyettir. Âşıkkutlu, Safvan Hocayı hiçbir karşılık beklemeden 1,5 yıl kadar evinde yedirip içirmiş ve ona geceli gündüzlü eğitim vermiştir. Keza onun bu ahlakından nasibini almış olan Safvan Hoca da aynı şekilde kimseyi kırmadan ve üzmeden, almış olduğu eğitimi geceli gündüzlü yerine getirmiş hatta ağır hasta olduğu halde ilmini aktarma gayretini sürdürmüştür. Safvan Hoca ilmini Trabzon’da almış, ilmi faaliyetlerini ise Ankara’da sürdürmüş ve Ankara’nın önemli simalarından biri olarak kabul görmüştür. Onun için Kur’ân eğitimi her şeyin önüne geçmiştir. Hayatının merkezine Kur’ân’ı koyarak yaşamaya çalışmıştır. O her ne kadar eser yazmamış olsa da gelecek nesillere bırakmış olduğu değerli eserler olarak onun öğrencilerini göstermek mümkündür. Kendisine eser yazmamasının sebebi sorulduğunda: “İbnü’l-Cezerî bu ilme dair her şeyi yazmıştır. O neyi eksik bıraktı ki biz tamamlayalım.” demiştir.⁸⁵

Özellikle hastalığının giderek sıkıntılı bir süreci beraberinde getirdiği 5. ve 6. dönem aşere kurslarını tüm zorluklara rağmen okutmaya çalışmıştır. Öyle ki çoğu kez diyalizini kursta ders aralarında kendisi yapmış yine de dersini aksatmamıştır. Haftada 3 kere hastaneye gitmek zorunda olan Çakıroğlu, derse geç kalmamış veya istisna da olsa bazen derse gelmediği olmuşsa, hocanın hastanede olduğu anlaşılmıştır. Safvan Hocanın bu gayretini gören öğrencileri mahcubiyet hissedecek herhangi bir hareket yapmaktan imtina etmişlerdir.⁸⁶

Safvan Hoca, ders işlerken tane tane anlatır, kursiyerleri sıkılamaya çalışır, Karadenizli olması hasebiyle derse bazen ara verip fıkralar anlatır ve espriler yapardı. Her zaman va’z u nasihatte bulunur, bu işi ciddiye almalarını, okumuş olmak için okumamalarını ve bu eğitimi aldıktan sonra başkalarına öğretmeleri sorumluluğunu talebelerine hatırlatırdı.⁸⁷

Görüşme yapılan birinci dönem kursiyerlerinden Recep Çelik, Safvan Hocanın bu nasihatlerinden birini şöyle anlatmaktadır: “Hocamız bize ne öğrettiyse, özellikle kırâat okuduktan sonra bizlere şöyle derdi. Allah’ın kelamını en iyi şekilde öğrendiniz ve artık meyan

⁸⁴ A. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁸⁵ A. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Güntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. Safvan Çakıroğlu, İbnü’l Cezerî’nin “*et-Temhid*” adlı eserini tercüme etmiş olsa da yayınlanmamıştır. Adı geçen eser şuan da Çakıroğlu’nun adını taşıyan Eğitim Merkezinde bulunmaktadır. A. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁸⁶ Güntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁸⁷ A. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Güntay, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

sizlerindir. Ancak bu öğrendiklerinizin hakkını nerede görev yaparsanız yapın, vereceksiniz! Yoksa huzur-ı ilahide bunun hesabını veremezsiniz” derdi.⁸⁸

Çakıroğlu, sesi tok, tecvid ve mahreç bilgisi son derece güzel bir okuyucuydu. Makamsal anlamda kendisinin bir yeteneği olmasa da sade bir okuyuşa sahipti. Okuyuşta sadelikten uzak ve riyakarlığa kayan bir tutum gördüğü zaman sert tepki gösterir ve eleştirirdi. Fakat Kur'ân'a yakışır bir okuyuşa sahip olanları ve sesini doğru kullananları da tasvip eder iltifat ederdi.⁸⁹ Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde onun imametine şahitlik ettiğimiz zamanlarda, Kur'an bir insanın ağzına, sesine ve okuyuşuna ancak bu kadar güzel yakışabilir ve dinleyende bu denli derin iz bırakabilir hissiyatı bizde de oluşturunurdu.

Dersle alakalı bir meseleyi kavrayamayan olunca kursiyerler çekinmeden soru sorabilir, anlamayan olursa defaatle anlatmaktan geri durmazdı. Eğer kursiyerlerden biri diğerlerinden geri kalır veya konuyu idrak edemezse bunu, o kursiyere ve arkadaşlarına belli etmemeye çalışırdı.⁹⁰

Mesleğine çok bağlı, işinin ehli bir imam hatipti. Öyle ki imam hatipliği boyunca sadece iki kere camiye gidemediği olmuştur.⁹¹ Cemaatle arası gayet seviyeli ve aynı zamanda saygıyı eksik etmeyen biriydi. Meslektaşlarıyla hiçbir zaman büyük tartışmalara girmemiş, Kur'ân'a yakışır bir Müslüman gibi yaşamayı kendine şiar edinmiştir.⁹² Meslektaşlarıyla asla yarış içine girmemiş, ilmini başkalarına aktarma gayreti içerisinde olmuştur. Bir yerde bir çocuk görse ona dua etmiş, eğer elinden tutabilirse en azından Kur'ân okumayı öğretilsin diye uğraşmıştır. Görevi, evi, ailesi, hastalığı gibi şeylerle uğraşırken aynı zamanda namaz vakitleri dışında birçok öğrenciye Kur'an dersleri vermiştir.⁹³

Çakıroğlu her zaman ilk hocası olan babası İbrahim Çakıroğlu ve ikinci hocası Âşikkutlu'dan bahseder, onları iyilikle anardı. Hem görev yaptığı camilerde hem de kurstaki masasına Âşikkutlu'nun resimlerini koyardı. Hatta hürmetinden sanki hocası oradaymış gibi davranırdı.⁹⁴ Âşikkutlu hocası için: “Siz onu tanısaydınız çok severdiniz. O çok naif ve kibar bir insandı” derdi.⁹⁵

Safvan Hoca on iki sene boyunca Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde görev arkadaşlarıyla ve bazı seçkin kursiyerleriyle ezbere mukabele okumuş ve baş hafızlık görevi de yapmıştır. Görevlilerden birinin işi çıksa ya da bazı sebeplerden dolayı gelmemiş olsa hiç söylenmemiş, anlayışla karşılaşmış ve onun görevini de yerine getirmiştir.⁹⁶

⁸⁸ Çakıroğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁸⁹ F. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁹⁰ A. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”

⁹¹ F. Latifoğlu, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”

⁹² F. Latifoğlu: “Aynı görev yerini paylaştığım ve otuz yılımı beraber geçirdiğim Safvan Hocayı bazen kızdırırdım. Benim tartışmaya müsait bir yapım vardı. Ama bir kere dahi ağzından kötü bir laf işitmedim. Beni en çok kıran sözü sadece “vicdansız” demesiydi.”

⁹³ Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “Safvan Hoca öngörülü, cemaati çok iyi tanıyan birisiydi. Bize her zaman destek çıktı ve nasihatte bulundu. Biz onun nasihatlerini hep tutmaya çalıştık ve hiçbir zaman zararını görmedik, aksine hep faydasını gördük. Hoca dışardan sert mizaçlı gözükürdü fakat yumuşak kalpli birisiydi. Tabiri caizse iyi bir delikanlıydı.” Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁹⁴ Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde görev yaparken evlerimiz uzaktı ve görevde olduğumuz günler camii odasında kalırdık. Safvan Hoca çoğu kez hocasından bahseder, oldu da uzanacağı zaman veya gece yatmadan önce Âşikkutlu hocanın odadaki resmini örter öyle yatarıdı.” Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁹⁵ Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

⁹⁶ Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”. “Biz Safvan Hoca'nın Kur'ân okurken müteşâbih ayeler hariç hiç takıldığına şahit olmadık. Hatta Kur'ân'ı eline alıp baktığını da bilmeyiz. Öyle ki onun hafızlığı

Safvan Hocayı tanımak için onunla teşriki mesaide bulunmak gerekirdi. Çünkü dışarıdan sert bir mizaca sahip görünürdü. Sosyal ilişkilerinde bu yüzden olsa gerek çok aktif değildi. Fakat birlikte çalıştığı insanların hayatına bir şekilde dokunmuş ve çok sevilen saygı duyulan bir insan olmayı başarmış bir şahsiyetti.

Sonuç

Bu çalışmada Türkiye’de Kur’an ve kırâat eğitiminde öncü şahsiyetlerden Safvan Çakıroğlu’nun hayatı ilmi faaliyetleri ve Kur’an’a hizmetleri ele alınmıştır. Çakıroğlu Hoca küçüklüğünden vefatına kadar hayatını tamamıyla Kur’ân’a vakfetmiş bir âlimdir. 7 yaşında başlayan Kur’ân öğrenme/öğretme serüveni 68 sene boyunca sürmüştür.

Osmanlıda yüzlerce yıldır uygulanan ve tekamülünü tamamlamış olan kırâat eğitimi, Cumhuriyet dönemiyle birlikte sekteye uğramış, İbn-i Cezerî’den kalan miras zarar görmüştür. Bunun yansımalarını günümüzde de görmek çok da zor değildir. Safvan Hoca gibi hocaların gayretleri ve en önemlisi hasbî oluşları onların, kısa zamanda çok şeyler başarmalarına vesile olmuştur. Bu alanda temayüz etmiş birçok sîma, ahirete irtihal etmiş olsa da amel defterleri bu vesileyle açık kalmıştır. 1924 ve sonrasında Kur’ân tedrisatı için birçok uğraş içine girilmiş ve bu çabalar, Safvan Hoca gibi hocaların elinde pratiğe dökülüp bu ilmi gelenek yaşatılabilmektedir.

1960’lı yıllarda başlayan kırâat-ı aşere eğitimi, fahri olarak 1968’de ilk kez açılmış ve bu kursla birlikte memleketin dört bir yanına yayılmıştır. Öncelikle bu eğitimi verebilecek hocalar yetiştirilmiş, bu hocalar da var güçleriyle çalışarak günümüze kadar birçok talebeyi eğitip hoca yapmışlardır. Özellikle 1988’de Ankara’da tam resmiyet kazanıp yıllarca eğitim verecek kursun varlığı Kur’ân tedrisat tarihinde önemli yerini almıştır.

Safvan Çakıroğlu, aldığı eğitim, yaşadığı hayat, Kur’an tilaveti, kırâati ve öğretimindeki farklılığı ile gönüllerde yer edinmiş, kaybolmaya yüz tutmuş; aşere, takrip ve tayyibe eğitiminin bu ülkede yeniden neşvünema bulmasında öncülük yapmıştır. Yetiştirdiği talebeleri, uyguladığı eğitim metodu ve görevine karşı saygısı ve ciddiyeti ile sonraki nesillere örneklik teşkil etmiştir. Zeki olmasının yanında gayretli oluşu her zaman dikkat çekmiştir.

Bu çalışma ile Türkiye’deki kırâat eğitimi ve öğretiminde öncü olan Safvan Çakıroğlu Hoca’nın hayatı, eğitim metodu, yaptığı çalışmalar ve yetiştirdiği öğrencilere dair şifahî bilgiler ailesinden, görev yaptığı arkadaşlarından ve talebeleri ile yapılan mülakatlar yoluyla kayıt altına alınıp ilim dünyasına kazandırılmıştır.

Author Contribution / Yazar Katkısı: Research design / Çalışmanın tasarlanması: ŞAŞ (%50), İÇ (%50); Literature review / Literatür taraması: ŞAŞ (%50), İÇ (%50); Data collection / Veri toplama: ŞAŞ (%70), İÇ (%30); Data analysis / Veri analizi: ŞAŞ (%50), İÇ (%50); Writing the article / Makalenin yazımı: ŞAŞ (%70), İÇ (%30); Revision the article / Makale revizyonu: ŞAŞ (%50), İÇ (%50).

Funding / Finansman: This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi bir dış fon almamıştır.

Conflicts of Interest / Çıkar Çatışması: The authors declare no conflict of interest. / Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Fatihâ gibi sağladı”. O dönem de Hacı Bayram-ı Veli Camii’nde üç müezzin ve 3 imam olarak toplam 6 kişi görev yapmışlardır. Bu kişiler; Safvan Çakıroğlu (Baş imam hatip), Fikret Latifoğlu, Bilal Demiryürek, Kurban Kumaş, Dursun Atasoy ve Mehmet Özçakır’dır.” Bir dönem Abdulkadir Şehitoğlu da imamlık yapmış ve çok geçmeden yurtdışına gitmiştir. Kumaş, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”; Çelik, “Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat”.

Sustainable Development Goals (SDG) / Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG):
4 Quality Education / Nitelikli Eğitim

Kaynakça

- Akaslan, Yaşar. "Türkiye’de Kiraat İlmi Eğitim-Öğretimi". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22/2 (15 Aralık 2018), 1081-1107. <https://doi.org/10.18505/cuid.439689>
- Akaslan, Yaşar. "Kırâat İlminde İcâzet Geleneği: Şeyhu'l-Kurrâ Safvan Çakıroğlu Örneği". *Son Devir Karadenizli Merhum Kurrâlar Sempozyumu*. ed. Hayrettin Öztürk. 57-89. Samsun: Erkam Yayınları, 2018.
- Albayrak, Bünyamin - Ünal, Ahmet. "Örnek Bir Din Görevlisi Hanecizâde Hafız Yusuf Ziya Bilgin". *Diyanet Aylık Dergi* 371 (21 Kasım 2021). <https://www.diyanehaber.com.tr/ornek-bir-din-gorevlisi-hanecizde-hafiz-yusuf-ziya-bilgin>
- Altıkulaç, Tayyar. "İbnü'l-Cezerî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 20/551-557. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Altıkulaç, Tayyar. *Zorlukları Aşarken*. 1. Cilt. İstanbul: Ufuk Yayınları, 2011.
- Âşıkkutlu, Mehmet Rüştü. *Tayyibe'nin Elfâz Manası*, ts.
- Bakırcı, Fetullah. "Kur'ân Kiraatinde Fem-i Muhsîn Kavramı". İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Bozkurt, Nebi. "Dârülkurrâ". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 8/543-545. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Çakıroğlu, Tacettin. "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat", Telefon Görüşmesi, 07.05.2023, saati: 19:34. Görüşme süresi: 1 sa. 29 dk.
- Çelik, Recep. "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat", Telefon Görüşmesi, 05.05.2023, saat:14:25. Görüşme süresi: 1 sa. 14 dk.
- Çelik, Şeyma. "Hafız İlhan Tok ve Kur'ân Eğitimindeki Yeri". Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Çetin, Abdurrahman. "Tecvid". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40/253-254. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Demirci, Naci. "Abdurrahman Gürses'in Kırâat İlmi Eğitimindeki Yeri". Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Diyanet.gov.tr. "Dr. Tayyar Altıkulaç". T.C Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı. 19 Temmuz 2013. Erişim 24 Mayıs 2023
- Günaydın, Mehmet. "Reisu'l-Kurra Mehmet Rüştü Aşıkkutlu'nun Kur'an Öğretimine Katkıları ve Dini Görüşleri". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (02 Haziran 2008), 121-154.
- Güntay, Erdal. "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat", Telefon Görüşmesi, 12.05.2023, saat: 19:46. Görüşme süresi: 54 dk.
- Kumaş, Kurban. "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat", Telefon Görüşmesi, 05.05.2023, saat: 19:43. Görüşme süresi: 57 dk.
- Latifoğlu, Abdurrahman. "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat", Telefon görüşmesi-Kısa sesli mesaj, 07.05.2023, saat: 21:37, Görüşme süresi: 41 dk.
- Latifoğlu, Abdurrahman. Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat (Kısa Mesaj 20 Mayıs 2023).
- Latifoğlu, Fikret. "Hafız Safvan Çakıroğlu Hakkında Yapılan Mülakat", Telefon Görüşmesi, 04.05.2023, saat: 21:44, Görüşme süresi: 1 sa. 19 dk.
- Muhammed b. Yezîd, İbn Mâce. *Sünen*. İstanbul: Mektebetü'l-İslâmiyye, 1981.

- Niyazoğlu, Ahmet Cemal. "Çaykara İlçesinin Tarihi". 03 Kasım 2016. Erişim 03 Haziran 2023. <https://www.caykaragazetesi.com/guncel/caykara-ilcesinin-tarihi-2-23977/>
- Pakdil, Ramazan. "Bir Kur'ân Çınarı Göçtü". Altınoluk Dergisi, 44.
- Pakdil, Ramazan. *Ta'lim, Tecvid ve Kıraat*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Ramazan, Cihan. "Bir Yasak Devir Beyefendisi Yaşar Tunagür". Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2009.
- Tetik, Necati. Başlangıçtan 19. Hicri Asra Kadar Kıraat İlminin Talimi. İstanbul, Doktora Tezi, 1989.
- Ünal, Mehmet. Kur'ân'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü. İstanbul: Hacıveyiszade İlim ve Kültür Vakfı, 2019.
- "Kurra Hafız Safvan Çakıroğlu – EHAD TV – EHAD Evrensel Hafızlar Derneği". haz. EHAD Genel Merkez. Kurra Hafız Safvan Çakıroğlu. Erişim 16 Mayıs 2023.
- "Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 1. Bölüm". haz. Mustafa Özcan Güneşdoğdu. Ankara: youtube. Yayın Tarihi 27 Ekim 2013. <https://www.youtube.com/watch?v=SvsXlg-lqdQ>
- "Maide-i Kur'an (Safvan Çakıroğlu) - 2. Bölüm". haz. Mustafa Özcan Güneşdoğdu. Ankara: Dost Tv. Yayın Tarihi 27 Ekim 2013. <https://www.youtube.com/watch?v=i1OoIqI8mp0>

Research Article

Hafız Safvan Çakıroğlu and His Contributions to Quranic Studies

Şaban Ali ŞENEL¹ İmran ÇELİK*²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Rize, Türkiye
Master Student Recep Tayyip Erdogan University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Rize, Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8265-524X> | ROD ID: <https://ror.org/0468j1635>
sabanali_senel22@erdogan.edu.tr | *Sorumlu Yazar/ Corresponding Author

² Dr. Öğr. Üyesi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat Anabilim Dalı, Rize, Türkiye
Assist. Prof. Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Theology, Department of Quranic Recitation and Qiraat, Rize, Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6598-8943> | ROD ID: <https://ror.org/0468j1635>
imran.celik@erdogan.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: The closure of madrasas due to the *Tevhid-i Tedrisat* (Law on the Unification of Education) significantly disrupted the teaching of *qira'at* (Qur'anic recitation) that had continued during the Ottoman period. Due to the passing of the scholars with this knowledge inherited from the Ottomans, only a few could carry on the science of *qira'at*. Among these scholars were Reîsülkurrâ Abdurrahman Gürses (1909-1999) and *qira'at* scholar Mehmet Rüştü Âşıkkutlu (1901-1980). However, owing to the initiatives of the President of Religious Affairs at the time, these two great scholars resumed *qira'at* education, leading to its resurgence in Türkiye. Hafız Safvan Çakıroğlu is known as one of the last students of Mehmet Rüştü Âşıkkutlu.

Officially, *qira'at* education was restarted in Ankara by Abdurrahman Gürses in 1974, but it came to an end in 1979 due to various setbacks. The Presidency of Religious Affairs reopened the "Aşere, Takrîb ve Tayyibe Specialization Course" in Ankara in 1987-1988 to continue the teaching of *qira'at* in a more systematic manner. Safvan Çakıroğlu had started teaching *qira'at* voluntarily in Ankara in 1969 and continued this education with great dedication throughout his official duties and even after retirement.

Despite the significant contributions of Safvan Çakıroğlu to the science of *qira'at*, only one paper and one article have been written about him, highlighting a gap in this field. Safvan Çakıroğlu witnessed the risk of the science of *qira'at* being lost during the transition from the Ottoman Empire to the Republican Period and conveyed this knowledge to new generations for many years with his unique teaching methods. Although he was a renowned scholar with a respected academic personality, his contributions to the science of *qira'at* have not been adequately documented. Therefore, introducing Safvan Çakıroğlu and preserving his knowledge for the scholarly community is a crucial step for the future generations.

Method: In this study, the semi-structured interview technique, a qualitative research method is used. Interviews were conducted with 15 people known to be close to Safvan Çakıroğlu. The conversations were transcribed, gathering information about Çakıroğlu's life, scholarly personality, teaching methods, and students from the oral accounts of his close associates and students. In this way, Çakıroğlu's contributions to *qira'at* and his educational approach were brought to the scholarly world, aiming to increase awareness of this important figure.

Findings: *Qira'at* teaching is a long-term, demanding scholarly journey that requires special interest. Since this education was disrupted after the Ottoman period, the findings show that the scholars and authorities in the science of *qira'at* made significant efforts. Despite their age and the various challenges they faced, it was observed that the scholars, Abdurrahman Gürses and Mehmet Rüştü Âşıkkutlu, never turned away those who came to learn *qira'at*. Similarly, Safvan Çakıroğlu, from the second generation, continued to teach *qira'at* voluntarily before being officially assigned, and after

his retirement, even while struggling with health issues. This demonstrates their deep devotion to the science of *qira'at* and their passion for service.

Discussion: This study concludes that significant efforts were made to revive *qira'at* teaching in Türkiye. It was discovered that Safvan Çakıroğlu felt a heavy responsibility in the face of the risk of *qira'at* education being lost and made great efforts in this field. The study presents Çakıroğlu's teaching methods, moral character, scholarly personality, and patience to the scholarly community. Safvan Çakıroğlu, who taught *qira'at* to several generations in Ankara, also trained teachers to spread the *qira'at* education to different cities across Türkiye.

Conclusion: While explaining Çakıroğlu's life and work in *qira'at*, the study presents a general panorama of *qira'at* teaching in Türkiye from 1940 to 2014. The fact that this information was obtained through a qualitative research method and entirely from oral sources further enhances the value of the study. In this way, the historical knowledge of *qira'at* has been preserved and passed on to future generations.

Recommendation: The study concludes that further in-depth research is needed on *qira'at* education in Ankara. In particular, academic studies to be carried out with different perspectives at the postgraduate level will contribute to a more comprehensive understanding of the history, development and educational methods of the science of *qira'at*.

Keywords: Qiraat, Quran education, Ashara-takrîb-tayyibe, Safvan Çakıroğlu, Hafız.